

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Мацейків Тетяна
канд.пед.наук,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна

Сучасна соціальна дійсність по-новому ставить проблему формування громадянської компетентності особистості. Її зрілість, громадянська позиція сьогодні визначаються не лише глибиною засвоєння громадянських прав, а й рівнем готовності до самостійної відповідальної практичної діяльності. Сучасному суспільству дуже потрібна інформована та компетентна особистість, спроможна сприймати самостійні рішення і нести відповідальність за власні вчинки. Державна система освіти, яка відповідає за соціалізацію особистості, є важливим інститутом, спроможним еволюційним шляхом забезпечити зміну ментальності, створити умови для виховання людини громадянського суспільства. Саме тому одним з головних освітньо-виховних завдань сучасної освіти є формування громадянської компетентності особистості. На думку В. Кременя, сучасна освіта - це безперервний процес, який потрібно розглядати як «культурний спосіб життєдіяльності сучасної людини. Вона відображає міру активності її соціальної позиції, глибину інтелекту, культурну розвиненість» [1.с.161]

Моделювання, на думку вчених, – це досить новий і перспективний метод наукового пошуку, який ґрунтується на побудові і дослідженні уявно чи матеріально реалізованої системи, що адекватно відображає предмет дослідження; методична модель має враховувати: зміст, цілі і предмет відповідно до соціального замовлення (державні програми і стандарт); вимоги реалізації компетентнісного підходу в навчанні вітчизняної історії, шляхи реалізації методичних умов процесу формування громадянської компетентності учнів; очікуванні результати навчального процесу [2].

Методична модель формування громадянської компетентності учнів старшої школи на уроках історії України ґрунтується на сучасному соціальному замовленні – формуванні громадянина України у системі освіти. Нею передбачається посилення

у змісті навчання ролі громадянознавчих знань та системне оволодіння ними старшокласниками, приділення вчителями уваги формуванню громадянських умінь як окремого завдання навчального процесу, обов'язкове систематичне застосування сучасних технологій навчання, що максимально активізують позицію учня у навчанні.

Експериментальне навчання згідно запропонованої методичної моделі будуватиметься з урахуванням таких умов: орієнтування результатів навчання на цілеспрямоване формування громадянської компетентності; внесення в навчальний зміст курсу історії України сюжетів, що забезпечують формування в учнів громадянознавчих знань; організація навчального процесу, що забезпечує постійну активну позицію учнів у навчанні.

Поглиблення громадянознавчих знань, що містяться в історичних курсах, вмиле застосування отриманих знань в практиці навчання важливіший напрям роботи з формування громадянської компетентності. Особливо велике значення має планове та систематичне накопичення старшокласниками понять та розумінь про сутність суспільних відносин, політичні та соціальні процеси, громадянські та суспільні рухи, про значення громадянських цінностей і загальноприйнятих норм поведінки людини і груп людей у складних суспільно-політичних умовах.

Вирішенню завдань формування в учнів громадянської компетентності на уроках історії України, на наш погляд, сприятиме врахування в змісті вітчизняної історії таких важливих позицій.

1. Він має містити певну систему історичної інформації, що засвоюється як аксіологічні, громадянознавчі історичні знання, уміння і навички.

2. Курс має акцентувати увагу на питаннях досвіду нашого народу щодо боротьби за власну свободу та незалежну державу, ставлення до світу, до людей, до себе. Тільки такий підхід може повною мірою забезпечити емоційно-ціннісний розвиток особистості учня у процесі навчання історії.

3. Навчання історії України має будуватися на основі розгляду історії ідей, концепцій, теорій як драми людей, яка розігрується в конкретній історичній та життєвій ситуації, і це дає можливість здійснити необхідний емоційний та морально-етичний вплив на учнів.

Провідне завдання навчальної роботи з учнями на уроках історії полягає в тому, щоб вимоги формування громадянської компетентності, відповідних норм поведінки були втілені в громадянські навички та вміння, моделі поведінки кожного старшокласника. При цьому головним завданням є постійний розвиток навичок громадянської поведінки та перетворення їх у звичку, стійку рису характеру, щоб така поведінка стала внутрішньою потребою громадянської поведінки у старшокласника. Розвиток емоційно-ціннісних ставлень, умінь, навичок громадянської поведінки у старшокласників на уроках історії шляхом цілеспрямованого педагогічного впливу передбачає застосування комплексу інтерактивних методів і засобів навчальної роботи, зокрема тих, що дозволяють реалізувати у процесі навчання визначені умови ефективного формування громадянської компетентності та її когнітивної, ціннісної та діяльнісної складових. Процес накопичення громадянських навичок та умінь здійснюється двома основними шляхами: у процесі засвоєння учнями відповідних знань про способи діяльності й їхнього систематичного застосування та спілкування учнів з однолітками під час виконання вчителем інтерактивних технологій та планомірно-керованим, шляхом спеціального педагогічного впливу під час навчання.

Ключові слова: громадянська компетентність, методична модель, історія України, старша школа.

Список використаних джерел

1. Кремень В. Г. Формування культури громадянськості – важливе завдання становлення української держави і громадянського суспільства. *Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянина Української держави: Матеріали другої Всеукраїнської наукової конференції, 13-14 листопада 2007.* К.: ДОК, 2007. С. 261-265.

2. Концептуальні засади демократизації та реформування освіти в Україні. К. : Школяр, 2017. 24 с.